

Siguldas pilsētas ģerboņa tapšana

2013.gads Siguldas novadam ir zīmīgs, jo svinam būtiskas jubilejas – aprit 10 gadi, kopš 2003.gada 1.jūnijā tika izveidots Siguldas novads, kurā apvienojās Siguldas pilsēta, Siguldas un Mores pagasti, bet 2009.gadā novadam pievienojās arī Allažu pagasts.

Šogad aprit 85 gadi, kopš Sigulda 1928.gada 11.februārī ieguva pilsētas tiesības. Savukārt 21.oktobrī apritēs 75.gadadiena, kopš tika apstiprināts Siguldas pilsētas ģerbonis. Ar interesentiem faktiem par pilsētas ģerboņa tapšanas gaitu piedāvājam iepazīties kultūrvēsturnieces Dr.art. Ievas Vītolas sagatavotajā materiālā.

Lakstīgala un ievu zars, ābeļzieds vai slēpes

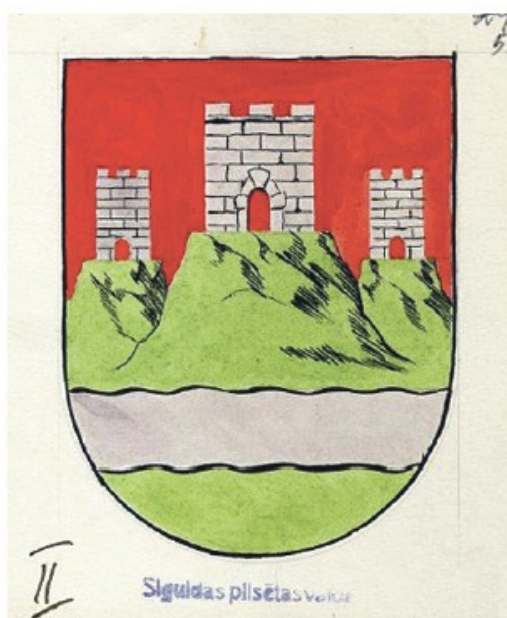
Siguldas pilsētas ģerboņa vēstures aizsākumi saistāmi ar 1928.gada 11.februāri, kad Siguldas miests kļuva par pilsētu. Jau pirmajā Siguldas pilsētas domes sēdē uzmanības lokā nonāca jautājums par pilsētas ģerboni. Pašvaldības simbola izveidē tika iesaistīti arī pilsētas iedzīvotāji, laikrakstā „Siguldas Ziņas” publicējot aicinājumu ikvienam izteikt domas. Sākotnēji bija iecerēts, ka uz pilsētas ģerboņa būs attēlota lakstīgala un ievu zars „kā Siguldas daiļās dabas simboli”. Siguldas ģerboņa izskatam tika izvirzīti vēl citi priekšlikumi, piemēram, blakus ievu zaram un lakstīgalai iestrādāt arī tādu motīvu kā ābeles zars, jo tolaik Sigulda bija ievērojama ar plašiem ābeļdārziem, kā arī sniega slēpes – „sakarā ar dzīvo slēpotāju sportu ziemā”. Šiem priekšlikumiem oponenta pazīstamais siguldietis, ārsts un domnieks A.Rubins. Kā lasāms laikrakstā „Siguldas Ziņas”, viņaprāt, gan lakstīgalas, gan ievas, gan ābeļzari ir arī citur Latvijā. Pēc A.Rubina ieskatiem, ģerbonī jāizceļ Siguldas īpatnējais, savdabīgais, vietai raksturīgais – tā noteikti ir Gauja, kas apdziedāta dzejnieku darbos un bez kuras Siguldā nebūtu tik skaitu gravu ar ievām un lakstīgalām. Par otru galveno simbolu ģerbonī A.Rubins ieteica izvēlēties senču pili, jo „kur Latvijā vēl otra vieta, kur tik daudz vēsturisku piļu sakopots nelielā apgabalā?”.

Neskatoties uz šo polemiku, Siguldas pilsētas valde mēnesi pēc pilsētas tiesību iegūšanas nosūtīja Heraldikas komisijai lēmumu: „Dome, apspriedusi jautājumu par Siguldas pilsētas ģerboni, atrada par vēlamu pieņemt ģerboni, kas izteiktu kādu Siguldas īpatnību. Dome atrod, ka Siguldā sevišķi izceļas – pavasarī ievu ziedi un lakstīgalu dziesmas, vasarā daudz ābeļu dārzi, bet ziemā slēpotāju sports. Tādēļ ar 11 balsīm vienbalsīgi nolēma: lūgt Heraldikas komisijai izstrādāt Siguldas vapeni, kurā izceltu minētās īpašības, piemēram, krustojot slēpes un ievietojot ziedošu ievas zaru ar lakstīgalu un ābeles ziedu.” (LVVA 3723. fonds, 1.apraksta 17482.lieta). Jāatzīmē, ka šāds pašvaldības ierosinājums pilsētas simbolikai bija atbilstošs tā laika tendencēm, jo 20.gadsimtā, veidojot jaunus ģerboņus, bieži tika ņemts vērā vai nu kāds attiecīgās vietas vēstures notikums, vai teritorijas ģeogrāfiskās īpatnības, vai kultūras parādības.

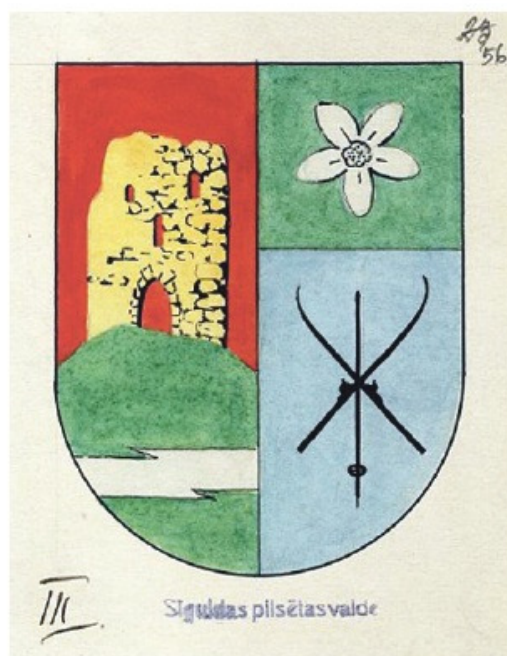
Divi citi ģerboņa meti

Iepriekšminētais Siguldas pilsētas valdes sūtījums 1928.gada pavasarī palika bez atbildes, jo Heraldikas komisija pēc garāka pārtraukuma sanāca kopā pēc diviem gadiem. Heraldikas komisija togad strādāja intensīvi un noturēja septiņas sēdes, no kurām 1930.gada 19.novembrī tika spriests arī par Siguldas pilsētas ģerboni. Sanāksmē tika atzīts, ka Siguldas pilsētas domes izteiktā vēlēšanās ir vērā ņemama, tomēr lēmums netika pieņemts.

Šāda situācija turpinājās piecus gadus, kad Heraldikas komisija atkal atjaunoja savu darbību. Šajā starplaikā Siguldas pilsētas pašvaldība vairākkārt sazinājās ar Heraldikas komisiju. Piemēram, 1934.gada 6.februārī Siguldas pilsētas valde lūdza Heraldikas komisijai paziņot, kādā stāvoklī atrodas Siguldas pilsētas ģerboņa lieta. Nesagaidījusi atbildi, gada beigās Siguldas pilsētas valde nosūtīja komisijai „caurskatīšanai un atsauksmei divus Siguldas pilsētas ģerboņu projektus”, piezīmējot: „Valde no savas puses atrod par vairāk piemērotu projektu Nr.III (vecās pilsdrupas, ievu zieds, slēpes).” Šos Heraldikas komisijai piesūtītos projektus Siguldas pilsētas valdes uzdevumā bija izstrādājis mākslinieks Voldemārs Mednis (1892–1975), kurš, pabeidzis Mākslas akadēmiju, tolaik strādāja par ierēdni Satiksmes ministrijā un arī par gleznošanas skolotāju Rīgā un Siguldā. Latvijas Valsts vēstures arhīvā atrodamas ziņas, ka mākslinieks Siguldas pilsētas valdei bija sagatavojis pavisam trīs ģerboņa projektus, taču mākslinieka piedāvātais projekts Nr.I (tornis ar krustotiem šķēpiem) domes sēdē uzreiz ticis atzīts par nepiemērotu.

Siguldas pilsētas ģerboņa mets ar torņiem, mākslinieks V.Mednis, 1934.gads

Siguldas pilsētas ģerboņa mets ar slēpēm, ievziedu un pilsdrupām, mākslinieks V.Mednis, 1934.gads

Albata ierosinājums un Krauzes izpildījums

Kad beidzot Heraldikas komisija atkal sanāca kopā uz sēdi 1935.gada 4.maijā, tika pārrunāts jautājums arī par ģerboni Siguldas pilsētai. Ņemot vērā pašvaldības izteiktās vēlmes, Ārlietu ministrijas ģenerālsekretārs, jurists un zinātnieks Hermanis Albats (1879–1942) ierosināja Siguldas pilsētas ģerboni veidot kā no kreisās puses šķērsām dalītu vairogu, kura vienā daļā būtu attēlota lakstīgala, bet otrā – ābeles zieds vai ievas zars. Albata ieteikums jeb „projekts” guva atbalstu, tomēr lēmuma pieņemšana par Siguldas ģerboņa izskatu tika atkal atlikta līdz nākamajai sēdei.

Diemžēl nākamā Heraldikas komisijas sēde notika tikai pēc pusotra gada, 1936.gada 20.novembrī, kad komisijas locekļi cita starpā pieņēma lēmumu „stila vienādības un darbu ērtākas kārtošanas labā” ģerboņu projektu zīmēšanu uzticēt māksliniekam Kārlim Krauzem. Sēdes beigās vēlreiz tika izrunāts H.Albata ierosinātais Siguldas

pilsētas ģerboņa projekts un tika lemts: „Lūgt Krauzi to uzzīmēt, pēc tam komisija pārbaudīs un noteiks ģerboņa krāsas.” (LVVA 3723.fonds, 1.apraksta 981.lieta). Komisijas nākamajā tikšanās reizē decembrī mākslinieks K.Krauze bija izgatavojis pagaidu zīmējumus vairāku pašvaldību ģerboņu projektiem, to vidū arī Siguldai. Sēdes protokolā lasāms, ka pēc pārrunām komisija vienojās par sekojošo: „Grozot agrāk pieņemto Siguldas pilsētas ģerboņa projektu, pieņemt šādu jaunu projektu: no kreisās puses šķērsām dalīts vairogs. Augšējā daļā sudraba laukā trīs zaļas lapas, bet apakšējā daļā zaļā laukā trīs sudraba ziedi.” (LVVA 3723.fonds, 1.apraksta 981.lieta) Tātad, spriežot pēc arhīvā esošajiem dokumentiem, par Siguldas ģerboņa autoru uzskatāms mākslinieks K.Krauze. To netieši arī apliecina mākslinieka 1937.gadā izrakstītais orderčeks par Siguldas pilsētas ģerboņa izgatavošanu (3 eksemplāri krāsās un 1 eksemplārs grafiskajā attēlā), saņemot 50 latu honorāru.

Birokrātija vēl pāris gadu garumā

Par to, vai Kārļa Krauzes izstrādātā ģerboņa projekta versija Siguldas valdi apmierināja, arhīvā ziņu nav.

Ņemot vērā, ka ģerboņu izstrādāšana un apstiprināšana t.s. „jaunajām pilsētām” bija ilgusi jau astoņus gadus, liekas, ka siguldieši vēlējās pēc iespējas ātrāk iegūt savu ģerboni. Piemēram, 1936.gadā 22.oktobrī pilsētas valde komisijai nosūtīja vēstuli ar apliecinājumu, ka Latvijas Bankā veikta 40 latu iemaksa par ģerboņa projekta izdevumiem, pie viena izmantojot iespēju atkal atgādināt par vārīgo tēmu: „Pie šī gadījuma Siguldas pilsētas valde lūdz Heraldikas komisiju pasteidzināt pilsētas ģerboņa apstiprināšanu, jo pilsētai ģerboņa trūkums stipri jūtams.”

Tiesa, pa šo laiku Heraldikas komisija Siguldas ģerboņa projektu bija vairākkārt pieņēmusi un apstiprinājusi, taču teju divi gadi pagāja, kamēr līdz galam tika pieņemti arī citu pilsētu un apriņķu ģerboņu projekti, lai varētu tos kopā nosūtīt caurskatīšanai gan Ministru prezidenta biedram M.Skujeniekam, gan Valsts prezidentam K.Ulmanim.

Siguldas pilsētas ģerboņa ilgā tapšanas gaita noslēdzās 1938.gada 19.augustā, kad Heraldikas komisija Valsts prezidentam nosūtīja 20 pilsētu un 14 apriņķu ģerboņu zīmējumu projektus, kas „saskaņoti ar likuma un heraldikas prasībām, ar lūgumu tos apstiprināt”. Pēc diviem mēnešiem, 1938.gada 21.oktobrī, sekoja Valsts prezidenta lēmums Nr.169 „Apstiprināt sekojošu pilsētu ģerboņus pēc šādiem aprakstiem (..)”, un Siguldas pilsēta beidzot varēja oficiāli izmantot savu ģerboni, kādu to pazīstam šodien.

Ģerboņa mūžs

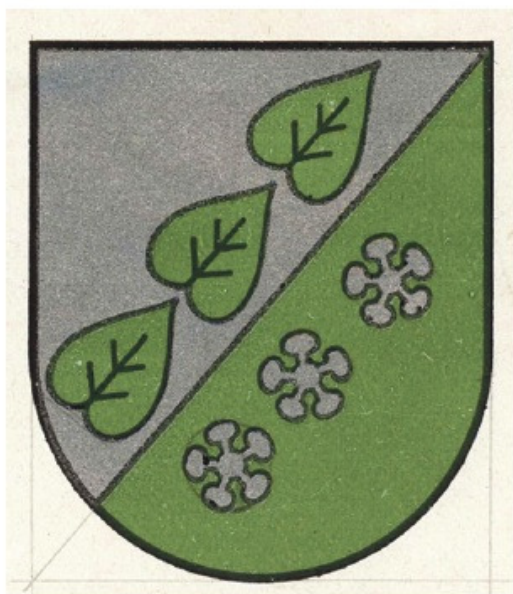
Lai arī ceļš līdz oficiāli apstiprinātam pilsētas un pašvaldības simbolam ilga desmit garus gadus, aprītē Siguldas pilsētas ģerbonis bija vien īsu brīdi līdz Otrajam pasaules karam.

Padomju laikā pilsētas ģerbonis savu dzīvi, teju 50 gadu garumā, klusi vadīja arhīva plauktā. Par tā esamību atcerējās, sākoties Atmodas laikam, kad par vēsturiskā ģerboņa atjaunošanu 1990.gada 3.janvārī lēma Siguldas pilsētas 20.sasaukuma Tautas deputātu padome. Tā laika deputāte Daina Reizenberga atminas, ka vēsturiskā ģerboņa apstiprināšana notika visai raiti, pateicoties māksliniekam Zigurdam Zuzem (1929–2003), kurš bija gan Siguldas pilsētas Tautas padomes deputāts, gan arī Heraldikas komisijas loceklis.

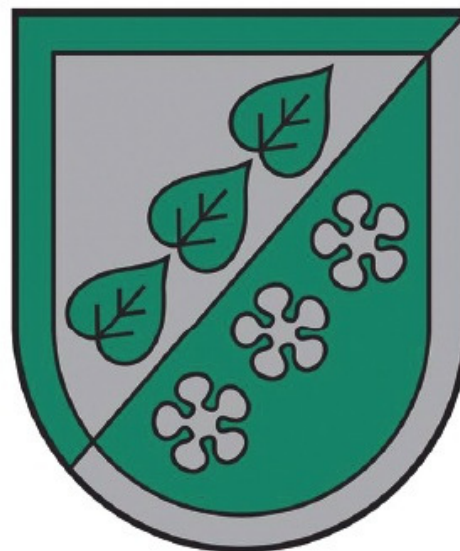
Heraldikas komisija Siguldas pilsētas ģerboni oficiāli atjaunoja 1993.gadā.

Vēsturiskais pilsētas simbols ieguva ne vien jaunus, grafiski precīzus zīmējumus, kurus izstrādāja mākslinieki Juris Ivanovs, Laimonis Šēnbergs un Gunārs Kirke, bet

arī modernāku un terminoloģijai atbilstošāku heraldiskā apraksta redakciju: „Šķelts no kreisās, ar sudrabu un zaļu: 1. trīs zaļas kreisās spāres veidā liktas lapas, 2. tāpat likti trīs sudraba pieclapu ievu ziedi.”

Mākslinieka K.Krauzes darinātais
Siguldas pilsētas ģerbonis, apstiprināts
1938.gadā

Mākslinieka V.Ladusāna darinātais
Siguldas novada ģerbonis, apstiprināts
2012.gadā

Pilsētas ģerbonis kā vienīgais, oficiālais pašvaldības simbols pastāvēja līdz 2003.gadam, kad tika izveidots Siguldas novads. Nu Siguldas pilsētas ģerbonis kā simbols kļuva par šauru un nepietiekošu, lai dažādos pasākumos pārstāvētu visu novadu kopumā un veicinātu Siguldas novada atpazīstamību kā lokāli, tā starptautiski, tāpēc 2004.gadā tika apstiprināts mākslinieka I.Martinsona veidotais novada logo ar saukli „Elpo brīvi”.

Savukārt pēc teritoriālās reformas 2009.gadā, kad Siguldas novadā nonāca arī Allažu pagasts, aktuāls kļuva jautājums par kopīga novada ģerboņa izveidi. 2012.gada 29.martā Valsts Heraldikas komisijā tika apstiprināts mākslinieka V.Ladusāna darinātais Siguldas novada ģerbonis. Tas tapis uz Siguldas pilsētas ģerboņa bāzes – tādejādi savā ziņā turpinot heraldisko tradīciju un dodot godu pašvaldības vecākajam simbolam, kas piedzīvojis raibu mūžu, dažādus laikus un varas.

Pētījums tapis ar Siguldas novada pašvaldības atbalstu, raksta sagatavošanā izmantoti Latvijas Valsts vēstures arhīva, Siguldas novada pašvaldības arhīva, Siguldas Zonālā arhīva materiāli, publikācijas laikrakstos „Siguldas Ziņas”, „Rīts”, „Iekšlietu Ministrijas Vēstnesis” un cita informācija.